

Népművelési Miniszter.
Magyar Tudományos Akadémia elnöke.

Tárgy: A Magyar Enciklopédia,
lexikonok, szótárak
szerkesztése és kiadása.

E L Ö T E R J E S Z T É S A M I N I S Z T E R T A N A C S H O Z .

I.

A Minisztertanács felismerve egy világnézetében és adataiban egyaránt korszerű teljes magyar Enciklopédia elkészítésének szükségességét, 516/6/1953. számú határozatával megbizta a Magyar Tudományos Akadémiát a Magyar Enciklopédia szerkesztésével.

A Magyar Enciklopédia anyagában nagymértékben támaszkodik a Nagy Szovjet Enciklopédiára, szerkesztési és kiadási feltételeinek további biztosításához szükséges

- 1./ eszmei-politikai célkitűzéseinek, népművelési, tudományos és termelési feladatainak meghatározása;
- 2./ terjedelmére, megjelenési idejére és példányszámára vonatkozó főbb irányszámok megállapítása;
- 3./ szerkesztésében és kiadásában érdekelt egyéb intézmények közreműködésének biztosítása;
- 4./ szerkesztése és kiadása pénzellátásának biztosítása.

Ezen túlmenően meg kell határozni a Magyar Enciklopédia feladatát és jellegét, a szerkesztésben és kiadásban résztvevő különféle szervek egységes iránytatása érdekében.

Mint hogy ezidőszelint a Magyar Enciklopédia szerkesztése az Akadémiai Kiadó keretén belül történik, ugyanakkor a Mezőgazdasági Lexikon a Mezőgazdasági Kiadó tervében szerepel, továbbá egyes szótári munkálatokat az Akadémiai Kiadó és más könyvkiadó vállalatok végeznek, népgazdasági szempontból indokolt, hogy a párhuzamosságok elkerülése, valamint az egységes szerkesztési elvek kialakí-

tása céljából ezen feladatok ellátására a Kiadói Főigazgatóság közvetlen irányítása alatt új könyvkiadó vállalat létesüljön, amely átveszi az egyes kiadóknál működő részlegeket.

A Magyar Enciklopédia szerkesztéséhez és kiadásához szükséges, hogy államhatalmi szerveink megfelelő segítséget nyújtsanak, ennek érdekében kérjük a határozatban megjelölt intézkedések elfogadását és kiadását.

II.

A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának/1956.számú

h a t á r o z a t a

a Magyar Enciklopédia, lexikonok, szótárak szerkesztési és kiadási feltételeinek biztosításáról.

A Minisztertanács 516/6/1953. számú határozatával megbizta a Magyar Tudományos Akadémiát a Magyar Enciklopédia szerkesztésével és kiadásával. Az eddigi előkészítési munka eredményei, valamint a Nagy Szovjet Enciklopédia szerkesztési és kiadási tapasztalata alapján a Minisztertanács a Magyar Enciklopédia szerkesztésére és kiadására vonatkozóan az alábbi határozatot hozza:

1./ A Magyar Enciklopédia

- a./ feladatát képezze olyan korszerű ismeretanyag és adatok közlése, amelyek a magyar dolgozó nép érdeklődésére számot tarthatnak; súlyt kell helyezni a magyar viszonyok alapos megismertetésére;
- b./ világnézetét a marxizmus-leninizmus határozza meg, erre támaszkodva széles körben közérthetően igyekezzék megvilágítani a szocializmus világtörténelmi jelentőségét és magyarországi előrehaladását;
- c./ jellegét vagyis anyagának arányait, színvonalát és stílusát az összetett társadalmi funkció szabja meg, amit el kell látnia a népművelés, a népgazdaság fejlesztése, valamint a tudományos kutatás hatóság támogatása érdekében. Az arányokat megállapítás céljából a Minisztertanács elé kell terjeszteni.

A Magyar Enciklopédia legyen társadalmunk számára az egyetemes és magyar, időszerű és közérdekű ismeretek olyan rendszeres tárháza, amely korszerű és megbízható utbaigazítást nyújt műveltségünk egész területén.

- 2./ a./ A Magyar Enciklopédia szerkesztését és kiadását a következő irányszámok figyelembevételével kell megtervezni: terjedelme 24 kötet /24.000 oldal/ mintegy 100-120 ezer címszó, kb. 15 % illusztráció, 50.000 példányszám, 1 kötet bolti ára 150-160 Ft /önköltségi áron/. Az Enciklopédia állami támogatásban nem részesülhet. Legyen az Enciklopédia a könyvkiadás reprezentatív terméke. Az I.kötetnek 1959-ben, az utolsó kötetnek 1966-ban kell megjelennie.

Megjegyzés: a példányszám javaslatnál figyelembe veendő, hogy a 18 kötetes Pallas Nagy Lexikona 60.000, a 21 kötetes Révai Nagy Lexikona 200.000, a Nagy Szovjet Enciklopédia /50 kötet, 32.000 oldal/ 300.000 példányban jelent meg.

- b./ Egyetemes Kis Magyar Lexikon címmel párhuzamosan el kell készíteni és 1958-ban meg kell jelentetni a Magyar Enciklopédia rövidített, népszerű kiadását, mintegy 2.000 oldalon.

Megjegyzés: tartalmazni főként az egyéni vásárlók számára a leglényegesebb ismeretanyagot. Megfontolandó, hogy előbb jelenjen-e meg, mint az Enciklopédia, mert általában az összefoglaló kisebb gyűjtemények a nagyobbak kiadása után jelennek meg, - továbbá, hogy a megjelölt, aránylag rövid megjelenési határidő nem jelent-e hajszolt munkát és nem megy-e a minőség rovására. Ezt vita anyagként terjesztjük elő.

- c./ Encyclopaedia Hungarica címmel 1967-től kezdődően a magyar vonatkozású anyagot megfelelő átdolgozással és kiegészítéssel orosz, angol /szükség esetén francia és német/ nyelven is ki kell adni.

- 3./ a./ A Magyar Enciklopédia szerkesztésére és kiadására 1956.évi június 30-ig a Kiadói Főigazgatóság felügyelete alatt önálló könyvkiadóvállalatot kell létesíteni. Az új vállalat feladatkörébe tartozik a Magyar Enciklopédia szerkesztésén és kiadásán kívül a más könyvkiadó vállalatoknál vagy

intézményeknél /intézeteknél/ jelenleg folyamatban lévő enciklopédikus vagy lexikális jellegű művek /pl. Mezőgazdasági Lexikon/, valamint azon szótárak és bibliográfiák szerkesztése és kiadása, amelyeket a Magyar Tudományos Akadémia elnöke akadémiai feladatnak nem nyilvánít.

A Magyar Tudományos Akadémia kiadásában eddig megjelent szótárak utánnyomására továbbiakban is az Akadémiai Kiadó jogosult.

- b./ A Magyar Tudományos Akadémia elnöke 1956. július hó 30-ig adja át a Kiadói Főigazgatóság vezetőjének az Akadémiai Kiadó Enciklopédia részlegét, a folyamatban lévő munkálatokkal és az 1956. évre jóváhagyott létszámkerettel és béralappal együtt.

Az Akadémiai Kiadó azon szótári részlegét, amelyet az Akadémia átad a Kiadói Főigazgatóságnak, 1956. december hó 31-ig kell a Kiadói Főigazgatóság vezetőjének átadni.

Az egyes miniszterek felügyelete alatt folyó lexikális, bibliográfiai és szótárszerkesztési részlegek átadásának és átvételének idejében az illetékes miniszterek a Kiadói Főigazgatóság vezetőjével állapodjanak meg; az átadás-átvételt azonban legkésőbb f.év december hó 31-ig be kell fejezni.

Felelősök: az illetékes miniszterek,
a Magyar Tudományos Akadémia elnöke,
a Kiadói Főigazgatóság vezetője.

- c./ A vállalat létszámát 1956. évre az átadott Enciklopédia részleg átlagos állománya és a vállalati keret kiépítéséhez szükséges 10 fő létszám és béralap határozza meg.

Felelős: az Országos Tervhivatal elnöke.

- d./ A vállalat irányításának megfelelő ellátása céljából az előbbi c./ pont alatt megállapított létszám megtakarításból a Kiadói Főigazgatóság létszámát 3 fővel lehet emelni.

- e./ A vállalatot a Kiadói Főigazgatóság vezetője szervezze meg. Az Állami Ellenőrzés Minisztériuma a Kiadói Főigazgatóság vezetőjének előterjesztésére

az átadásra került részlegekre vonatkozóan tartson vizsgálatot.

Felelősök: az Állami Ellenőrzés minisztere,
a Kiadói Főigazgatóság vezetője.

r/ A Közületeket Elhelyező Bizottság elnöke 1956. június 30-ig gondoskodjon a vállalat részére megfelelő helyiség biztosításáról.

Felelős: a KÖZELBIZ. elnöke.

4./ a./ A Magyar Enciklopédia és az Egyetemes Kis Magyar Lexikon szerkesztési és kiadási munkáinak elősegítése érdekében Szerkesztő Bizottságot kell létesíteni; a Szerkesztő Bizottság elnöke a Magyar Tudományos Akadémia elnöke.

A Szerkesztő Bizottság véleményező szerv. Feladata a szerkesztés során a fő ideológiai szempontokban, továbbá az arányok, egyes cikkek terjedelme és színvonala kérdésében állásfoglalás, a felmerülő elvi kérdésekben tudományos véleménynyilvánítás, végül állásfoglalás olyan vitás kérdésekben, amelyeket a kiadóvállalat vezetője a Szerkesztő Bizottság elé terjeszt.

A Magyar Tudományos Akadémia tudományos vonatkozásban nyújtson segítséget a Magyar Enciklopédia és az Egyetemes Kis Magyar Lexikon szerkesztésében és kiadásában, mozdítsa elő, hogy a tudósok a szerkesztés munkálataiban résztvegyenek, továbbá adjon véleményt a tudományos munkatársak kiválasztása tekintetében.

b./ A Kiadói Főigazgatóság vezetője a szótárak korszerű tudományos színvonala érdekében biztosítsa, hogy a vállalatnál kiváló lexikográfiai szakemberekből tanácsadó testület létesüljön, a szótártudomány elvi és módszertani kérdéseinek a szótári munkálatokban való érvényesítése céljából.

Felelősök: a Magyar Tudományos Akadémia elnöke,
a Kiadói Főigazgatóság vezetője.

5./ A Minisztertanács a Magyar Enciklopédia szellemi és nyomdai előállítására felhasználható költségkereteket a következőképpen állapítja meg:

- a./ az összes felhasználható költségkeret 120-150 millió Ft,
- b./ 1956. június 30-ig az előkészítési munkálatokra felhasználható 4 millió Ft,
- c./ 1956. június 30-tól 1956. december 31-ig az előkészítő munkálatokra /a szerzői és szerkesztői munkálatokon kívül/ felhasználható költségkeret 1.3 millió Ft,
- d./ az előkészítésre kiadott összesen 5.3 millió Ft-ot az első 10 kötetre eső önköltségszámításnál kell figyelembe venni.

Felelős: a pénzügyminiszter,
a Kiadói Főigazgatóság
vezetője.

6./ A Minisztertanács utasítja

- a./ az Országos Statisztikai Hivatal elnökét, mérje fel a Magyar Enciklopédia statisztikai és egyéb adatszükségletét, továbbá vizsgálja meg az adatok közölhetőségét és összeállításának kérdését és ennek megfelelően folyamatosan bocsássa azokat a Magyar Enciklopédia rendelkezésére;
- b./ az Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal elnökét, vegye számításba a Magyar Enciklopédia térképszükségletét és gondoskodjon a szükséges térképek kellő időpontban való elkészítettetéséről;
- c./ a minisztereket és országos hatáskörű szervek vezetőit, hívják fel a tudományos kutató és dokumentáló intézetek vezetőit, támogassák a Magyar Enciklopédia szerkesztőségét a tudományos problémák kidolgozásában és egyes kérdések társadalmi megvitatásában;
- d./ a Kiadói Főigazgatóság vezetőjét, dolgozzon ki a Magyar Enciklopédia szerkesztése számára - figyelemmel a sajátos jellegre - az általánostól eltérő, külön tiszteletdíj /honorárium/ rendszert, amely az egyébként érvényben lévő tiszteletdíjakat meghaladhatja, továbbá szabályozza a megírt, de kiadásra /nyomtatásra / nem került szövegek kérdéseit /arányok, díjak, stb./.

Felelősök: az a./ - d./ pontokban
felsorolt szervek vezetői.

III.

Kérjük a Minisztertanácsot a határozati javaslat elfogadására és a határozatnak a "Határozatok Tárában" való közzétételére.

B u d a p e s t, 1956. március hó

/Darvas József/
népművelési miniszter.

/Rusznák István/
a Magyar Tudományos Akadémia
elnöke.